

Jūsu ceļvedis vecāku cilvēku finanšu lietu kārtošanā

The Law Society

Pārvaldīt savu nākotni

Katram gados vecākam cilvēkam ir tiesības pašam pārvaldīt savu naudu un savu mantu. Tomēr, gadās, ka mūsu spējas samazinās kad kļūstam vecāki. Neatkarīgi no tā, vai tas notiek slimības, invaliditātes vai nelaimes gadījuma dēļ Jūs varat spert vairākus praktiskus soļus lai sagatavotos šādai situācijai.

Ja šeit aprakstītā situācija attiecas uz Jums vai uz kādu Jums tuvu stāvošu personu Jums vajadzētu apsvērt iespēju vērsties pēc juridiskās palīdzības. Advokāts Jums var palīdzēt sakārtot Jūsu lietas un darīt zināmas Jūsu vēlmes nākotnē. Piemēram, uzrakstīt testamentu vai izraudzīt personu, kas var kļūt par pilnvaroto personu (juridiski tiesiska rīkoties Jūsu vārdā) ar tiesībām kārtot Jūsu finanšu lietas tad, kad tas būs nepieciešams.

Šāda rīcība var noņemt zināmu atbildības nastu no radniekiem vai citiem kopējiem kuriem pretējā gadījumā būtu grūti pieņemt sarežģītus lēmumus Jūsu vietā.

Situācijā kad vairs nepietiek laika sagatavoties, vai, ja persona jau ir „nespējīga” (nevar vairs pati kārtot savas finanšu lietas) parasti šīs personas radniekiem ir nepieciešama juridiskā palīdzība. Šādā gadījumā pastāv vairākas rīcības iespējas. Viena iespēja ir sazināties ar kompetento tiesu (*Court of Protection*), kas var pieņemt lēmumus par personas finanšu lietu turpmāko pārvaldīšanu. Advokāts Jums izstāstīs kā labāk rīkoties tieši Jūsu situācijā.

Kā atrast advokātu

Ja Jums jau nav advokāta, apmeklējiet mūsu tīmekļa vietni www.lawsociety.org.uk/findasolicitor kur atradīsiet kontaktinformāciju advokātiem Jūsu rajonā, vai zvaniet 0870 606 2555.

Kas Jūsu advokātam būs jāzina

Ja Jūs pats esat klients, advokātam būs jāsniedz sekojošā informācija:

- vai Jūs esat sastādījis testamentu;
- kurai personai Jūs uzticētu rīkoties ar Jūsu lietām, ja tas būs nepieciešams;
- kādi Jums ir līdzekļi un ienākumi;
- vai Jums ir kādas īpašas vēlmes par to, kā tiek apsaimniekoti Jūsu īpašumi vai līdzekļi; un
- vai Jums ir kādas īpašas veselības problēmas (tādā gadījumā Jums būs jādod piekrišana kontaktēties ar Jūsu ārstu).

Ja Jūs lūdzat padomu kāda vecāka cilvēka uzdevumā, advokātam vispirms jāpārbauda, ka šis vecākais cilvēks tiešām vēlas uzticēties advokātam un saņemt juridisko palīdzību. Tad, kad advokāts būs izvērtējis saņemto informāciju viņš varēs Jums izskaidrot kādas ir iespējas. Šeit seko pārskats par tām.

Parasta pilnvara (*ordinary power of attorney*)

Ar parasto pilnvaru Jūs uzticat kādam citam tiesības kārtot Jūsu finanšu lietas, ja Jums ir grūtības to darīt pašam, piemēram, fiziskas nespējas gadījumā. Parasti pilnvara tiek dota kādai personai, kam uzticas – tuvam radniekam, draugam vai Jūsu advokātam. Neviens nevar vienkārši iegūt pilnvaru, Jums tā ir jāiedod brīvprātīgi. Pilnvaras devējs izvēlas advokātu un var jebkurā brīdī savu pilnvaru atsaukt.

Parastu pilnvaru var izmantot tikai tad, kad Jūs pilnvaras rakstīšanas brīdī pilnībā apzināties savas rīcības sekas. Pilnvara zaudēs spēku, ja Jūs kļūstat garīgi nespējīgs kārtot savas finanšu lietas.

Pastāvīga pilnvara (*lasting power of attorney*)

Pastāvīga pilnvara sniedzas soli tālāk par parasto pilnvaru, jo tā paliek spēkā arī tad, kad Jūs vairs neesat spējīgs kārtot savas finanšu lietas – neatkarīgi no tā, vai šāds stāvoklis ir uz laiku vai pastāvīgi, vai tas radies slimības, invaliditātes vai nelaimes gadījuma rezultātā. Pastāvīgās pilnvaras ir nomainījušas t.s. ilglaicīgās pilnvaras (*enduring power of attorney*), lai gan vēl var izmantot ilglaicīgās pilnvaras kuras ir izsniegtas pirms 2007.g. 1. oktobra. Pēc 2007.g. 1. oktobra vairs nav iespējams izsniegt ilglaicīgas pilnvaras.

Lai pastāvīgā pilnvara būtu derīga Jums šīs pilnvaras rakstīšanas brīdī pilnībā jāapzinās kādas būs izrietošās sekas. Kādai kompetentai personai būs jāparaksta apliecība, ka Jūs pilnībā apzināties savas rīcības sekas un, ka neviens Jūs necenšas iespaidot uz šādu rīcību. (Kompetenta persona ir persona, kas Jūs ir pazinusi vismaz divus gadus, vai speciālists, kas spēj noteikt cilvēka rīcībaspēju.) Pilnvarotajai personai jābūt vismaz 18.g.v. un nedrīkst atrasties bankrotā ja viņai tiek uzticēti lēmumi par cita cilvēka īpašumu un naudu. Ir iespējams izraudzīt vairāk nekā vienu pilnvaroto personu vienlaicīgi.

Jūsu pilnvarotā persona nevar pieņemt nekādus lēmumus Jūsu vārdā kamēr pastāvīgā pilnvara nav reģistrēta Valsts aizgādņu birojā (*Office of the Public Guardian*). Biroja darbinieki pārliecināsies, ka pilnvarotā persona apzinās savus pienākumus rīkoties Jūsu interešu aizstāvībā. Valsts aizgādņu birojam jāmaksā nodeva par pastāvīgās pilnvaras reģistrēšanu.

Ar personu un labklājību saistīti lēmumi.

Ar atsevišķu pastāvīgu pilnvaru Jūsu pilnvarotajai personai varat dot tiesības nākotnē pieņemt lēmumus, kas skar Jūsu personīgo labklājību un ārstēšanu, ja Jums kādreiz radīsies situācija, ka nevarēsīt šādus lēmumus pieņemt pats/-i.

Konsultēšanās ar advokātu ir labākais veids, lai pārliecinātos, ka pastāvīgā pilnvara ir pareizi uzrakstīta un reģistrēta, un, ka tā kalpos pilnvaras devēja interesēs.

Kompetentā tiesa (*The Court of Protection*)

Ja kāda persona ir garīgi nespējīga konkrētā laikā pieņemt konkrētu lēmumu, un šī persona nav uzrakstījusi pastāvīgu pilnvaru, bet nepieciešamais lēmums nav tāds, kuru varētu pieņemt neformāli, šī lieta var tikt nodota kompetentai tiesai (*The Court of Protection*). Tiesa var izlemt pati pieņemt nepieciešamo lēmumu, vai arī izraudzīt citu personu, sauktu par „pārstāvi”, kas šo lēmumu pieņem. Gadījumā, ja tiesa ieceļ pārstāvi, kuram jāuzņemas ilgstoša atbildība par citas personas īpašuma un finanšu lietu kārtošanu, šim pārstāvim parasti ir jāveic grāmatvedība, jāparaksta parādzīme un jāiesniedz ziņojumi Valsts aizgādņu birojam. Par šo pakalpojumu tiesai jāmaksā vienreizēja pieteikuma nodeva, un Valsts aizgādņu birojam jāmaksā ikgadēja nodeva par pārstāvja darba apmaksu.

Aizgādniecība

Ja kāda rīcībaspēju zaudējusi persona ir tiesīga saņemt pensiju vai citu valsts pabalstu, Darba un pensiju ministrija (*the Department for Work and Pensions*) var izraudzīt aizgādni, kas var saņemt šo pabalstu rīcībnespējīgās personas vārdā. Aizgādnis var būt radnieks, draugs vai cilvēks, kas savā profesijā gādā par citiem (piemēram, vietējās pašvaldības sociālo dienestu darbinieks). Aizgādnim lūgs uzrādīt pierādījumu tam, ka pārstāvētā persona nav rīcībspējīga, piemēram, ārsta apliecību. Šis pakalpojums nemaksā neko.

Jūsu ceļvedis vecāku cilvēku finanšu lietu kārtošānā

The Law Society

Citas finanšu lietas

Advokāts var sniegt padomu daudzos juridiskajos jautājumos, kas skar vecākus cilvēkus. To starpā:

- akciju pārdošanas plāni, ar kuriem Jūs varat atbrīvot daļu kapitāla, kas ir piesiets Jūsu mājoklim;
- ilgtermiņa ārstēšanas apmaksas izkārtošana;
- īpašu lietu plānošana ar testamenta sastādīšanu vai dāvinājumiem; vai
- gadījumos, kad Jums ir aizdomas, ka kāda vecāka persona tiek finansiāli izmantota.

Izmaksas

Advokātu izmaksas ir atšķirīgas, un ir atkarīgas no situācijas kā arī no tā, cik Jums ir vajadzīgi padomi un palīdzība. Pirms Jūs izvēlaties konkrētu advokātu biroju Jums vienmēr vajag pārbaudīt vai šis birojs ir pieejams, un vai šim birojā ir nepieciešamā juridiskā kompetence. Jūs arī gribēsiet skaidri zināt kādas varētu būt izmaksas, lai gan izmaksas nav vienīgais faktors, kas būtu jāņem vērā. Tikpat svarīgi ir atrast advokātu kas ir pieejams un kura padomi Jums ir saprotami.

Papildu informācija

Šis buklets ir viens no bukletu sērijas par parastākajiem advokātu juridiskajiem pakalpojumiem. Zemāk seko saraksts ar citu bukletu nosaukumiem. Jūs šos bukletus varat dabūt no Jūsu advokāta vai piezvanot Anglijas un Velsas Juristu biedrībai (*Law Society of England and Wales*), 0870 3333 084.

- Jūsu ceļvedis testamenta taisīšanā
- Jūsu ceļvedis nekustāmā īpašuma iegādē
- Jūsu ceļvedis uz laulības šķiršanu
- Jūsu ceļvedis kad rodas problēmas darba vietā
- Jūsu ceļvedis sava biznesa uzsākšanā
- Jūsu ceļvedis lai prasītu kompensāciju par miesas bojājumiem
- Jūsu ceļvedis mājokļa izveidošanā kopā ar dzīves biedru
- Jūsu ceļvedis kad vēlaties izīrēt savu īpašumu
- Jūsu ceļvedis uz mājokļa īrēšanu
- Jūsu ceļvedis kad vajadzīgs advokāts
- Jūsu ceļvedis uz testamenta izpildīšanu
- Jūsu ceļvedis uz patvēruma pieprasīšanu

Šis buklets ir pieejams ar lielāku tekstu, Braila rakstā, audio un CD ierakstā. Ja Jūs vēlaties kādu no šiem bukleta variantiem, lūdzu kontaktējiet mūs sūtot e-pastu uz accessibility@lawsociety.org.uk vai zvanot **0870 606 2555**.

Šis buklets arī ir pieejams dažādās valodās. Šādus bukletus Jūs varat atrast mūsu tīmekļa vietnē: www.lawsociety.org.uk.

Lexcel

Look for Lexcel - the mark of excellence